

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет

ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ
рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий
спеціальність – 075 «Маркетинг»
освітньо-наукова програма – **Маркетинг**

Програма складена к.е.н., доц. Забурмеха Є.М.

Затверджено на засіданні
кафедри маркетингу і торговельного підприємництва

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.
Зав. кафедри маркетингу

і торговельного підприємництва Ковальчук С.В.

Робоча програма розглянута та схвалена
Вченою радою факультету економіки та управління

Голова Вченої ради Бондаренко М.І.

Хмельницький, 2020

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма і Робоча програма педагогічної (асистентської) практики розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», внутрішніх інструкцій, положень, якими регулюється освітній процес у Хмельницького національного університету.

Педагогічна практика є частиною Навчального плану підготовки здобувачів, затвердженого Вченою радою ХНУ та являє собою вид практичної діяльності здобувачів по здійсненню навчально-виховного процесу у вищій школі, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу, здобуття вмінь і навиків практичної викладацької діяльності.

В процесі проходження педагогічної (асистентської) практики здобувачі повинні оволодіти основами науково-методичної та навчально-методичної роботи: навиками структурування та психологічно грамотного перетворення наукових знань в навчальний матеріал, систематизації навчальних та виховних задач; методами та засобами складання задач, вправ, тестів з різних тем, усного та письмового переказу предметного матеріалу, різноманітними освітніми технологіями.

У ході відвідування занять викладачів відповідних дисциплін, здобувачі повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання навчальної діяльності у вищій школі.

Кореквізити – Наукова компонента ОП; Іноземна мова: іншомовна комунікація
Компетентності за ОНП

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері маркетингу, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англійських наукових текстів за напрямом досліджень. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

Програмні результати навчання за ОНП

Розробляти та досліджувати економіко-математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем із використанням сучасного програмного забезпечення, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у маркетингу та у дотичних міждисциплінарних напрямках. Глибоко розуміти загальні принципи та методи маркетингової науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях та у викладацькій практиці. Представляти результати самостійних оригінальних наукових досліджень, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення з дотриманням належної академічної доброчесності, а також демонструвати володіння методологією викладання професійно-орієнтованих дисциплін і нести відповідальність за навчання інших.

Метою асистентської педагогічної практики здобувачів є формування системи компетентностей майбутніх науково-педагогічних працівників, здатних здійснювати аналіз стану та перспектив розвитку сфери освіти спеціальності 075 «Маркетинг», створювати та впроваджувати новий зміст освіти та новітні методики (технології) навчання.

Предметом асистентської педагогічної практики є теорія і практика реалізації освітньо-наукового процесу у вищих навчальних закладах.

Завдання асистентської педагогічної практики: закріплення і поглиблення

теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі; набуття досвіду проведення усіх форм організацій освітнього процесу і видів навчальних занять у закладах вищої освіти; поглиблення та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики; інтеграції науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів; розвиток професійно-педагогічних здібностей на основі досвіду практики.

Результати навчання. Здобувач, який успішно завершив *асистентську педагогічну практику*, повинен: визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи і прийоми навчання; аналізувати, обирати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси для студентів вищих навчальних закладів; контролювати й оцінювати рівень сформованості всіх складників професійної компетентності; планувати й реалізовувати різні форми організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі; планувати (проектувати) вивчення навчальних дисциплін; відбирати, структурувати зміст навчального матеріалу для проведення різних видів навчальних занять; використовувати знання про індивідуально-вікові особливості молоді при проведенні занять; застосовувати інноваційні методи, прийоми та засоби навчання і виховання студентів; підвищувати професійні вміння, вивчати передовий педагогічний досвід.

2. Місце і час проведення педагогічної практики

Проходження педагогічної практики передбачається на другому році навчання для здобувачів очної форми і становить 120 академічних годин, у тому числі: 90 годин учбово-методичної роботи (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, відвідування консультацій); 30 годин – аудиторне навантаження (проведення лекцій, семінарів, практичних занять).

Місце проходження практики, строки, її зміст та форма планується завідувачем кафедри та науковим керівником і відображається в Індивідуальному навчальному плані здобувача на початку другого року навчання.

У період практики здобувачі дотримуються усіх правил внутрішнього розпорядку і техніки безпеки, установлених в університеті стосовно до освітнього процесу.

3. Структура і зміст практики

Педагогічна практика здобувачів передбачає такі види діяльності:

- ознайомлення з організацією навчально-виховного процесу;
- вивчення досвіду викладання провідних викладачів ХНУ під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін;
- розроблення змісту навчальних занять, методична робота з дисциплін, що викладаються на кафедрі;
- самостійне проведення навчальних занять з дисципліни (семінарів, практичних занять у присутності викладача), що викладається на освітньому ступені «бакалавр».

У ході практики здобувачі виконують такі види педагогічної діяльності:

навчально-методичну, навчальну і організаційно-виховну.

Програма практики містить у собі підготовчий, основний, заключний етапи.

1. Організаційно-підготовчий етап.

1.1. Підготовка індивідуального плану виконання програми практики, відповідно до завдання керівника практики.

1.2. Знайомство з інформаційно-методичною базою практики.

1.3. Комплексний аналіз нормативних документів, що визначають вимоги до підготовки й організації освітнього процесу.

1.4. Визначення дисципліни і її модуля, за якими будуть проведені навчальні заняття, підготовлені дидактичні матеріали.

2. Основний етап.

2.1.Відвідування й аналіз занять провідних викладачів кафедри по різних навчальних дисциплінах.

2.2.Проектування, конструювання й організація навчального процесу.

2.3.Підготовка інформації, необхідної для розробки методичного забезпечення навчальної дисципліни (аналіз навчального плану напрямку, аналіз робочої програми дисципліни).

2.4.Підготовка сценарію заняття і дидактичних матеріалів, необхідних для реалізації навчальних занять.

2.5.Проведення занять і самоаналіз занять.

2.6. Професійно-орієнтована робота.

3. *Заключний етап*

3.1.Підготовка та оформлення звіту з практики.

3.2.Захист звіту за результатами практики.

Зміст практики визначається індивідуальною програмою, що розробляється здобувачем і затверджується науковим керівником. Програма педагогічної практики для кожного здобувача конкретизується і доповнюється залежно від специфіки і характеру виконуваної роботи і відбивається в індивідуальному навчальному плані здобувача. Програма повинна бути тісно пов'язана з можливістю наступної викладацької діяльності осіб, що закінчують аспірантуру, у тому числі і на кафедрі, що здійснює підготовку здобувача, та темою дисертаційного дослідження. Разом з керівником здобувач визначає дисципліну і тему, за якою він повинен провести аудиторні заняття для студентівочного або заочного відділення.

У ході проходження практики здобувач повинен:

- вивчити законодавчу базу організації вищої освіти в Україні;
- ознайомитися з нормативним забезпеченням діяльності освітніх установ вищої освіти, включаючи документи ХНУ;
- ознайомитися із сучасною літературою з питань організації освітнього процесу, що відбиває ступінь вивчення проблеми в Україні і за кордоном;
- ознайомлення зі структурою освітнього процесу у ХНУ і правилами ведення викладачем звітної документації;
- вивчити зміст, форми, напрямки діяльності кафедри (документи планування й обліку; протоколи засідання кафедри; плани і звіти викладачів; документи атестації студентів; нормативні і регламентуючі документи кафедри);
- вивчити сучасні освітні технології;
- вивчити учбово-методичну літературу, лабораторне і програмне забезпечення з рекомендованих дисциплін навчального плану;
- узяти безпосередню участь у освітньому процесі, виконавши педагогічне навантаження, передбачене індивідуальним завданням;
- ознайомлення з програмою і змістом курсів, що викладаються;
- ознайомлення з організацією і проведенням усіх форм навчальних занять (лекції, практичні, семінарські і лабораторні заняття);
- опанувати базові навичками проведення лекційних і семінарських (практичних) занять, а також здійснення контролю й оцінювання знань студентів; вивчити інноваційні методи активного навчання, на прикладі діяльності кафедри;
- підготувати і провести семінарські (практичні) заняття за однією з дисциплін спеціальності;
- розробити і погодити з керівником методичне забезпечення занять, що включає обґрунтування актуальності теми заняття, її зв'язок з попередніми темами курсу, основні

теоретичні положення теми, перелік питань, розглянутих на практичних заняттях, методичні вказівки до вивчення кожного питання теми, перелік контрольних питань для студентів, задачі, тести тощо, що відносяться до досліджуваних питань. Крім того, повинен бути представлений список літератури, що рекомендується, до кожного розділу теми із вказівкою сторінок;

- представити керівникові для рецензування в письмовому виді конспект лекції і план проведення семінарського (практичного) заняття з відповідним методичним забезпеченням;

- здійснити науково-методичний аналіз проведених занять.

У процесі практики здобувачі беруть участь у всіх видах педагогічної й організаційної роботи кафедри.

4. Керівництво і контроль за проходженням практики

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики здобувача покладається на завідувача кафедри маркетингу і торговельного підприємництва.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану практики здобувача здійснюється його науковим керівником, який:

- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики (в Індивідуальному навчальному план здобувача вказуються дати проведення занять, академічна група, тема, вид занять);

- затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального планування роботи здобувача;

- визначає дисципліни, навчальні групи для проведення педагогічної практики для освітнього ступеня «бакалавр»;

- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчально- викладацької діяльності здобувача;

- контролює роботу практиканта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків в організації практики;

- готує відгук про проходження практики.

5. Обов'язки керівника практики:

- разом з здобувачем формує індивідуальне завдання на практику;
- пояснює мету і завдання практики, її програму і форму звітності, основні вимоги до оформлення звіту;

- здійснює постановку задач по самостійній роботі здобувачів у період практики з видачею індивідуальних завдань, здійснює відповідну консультаційну допомогу;

- допомагає здобувачам із питань, пов'язаних із проходженням практики й оформленням звіту;

- визначає обсяг і характер навчальних доручень здобувача;

- консультує з питань структури і змісту навчальних занять, і затверджує план заняття;

- консультує з питань підбору і підготовки методичного забезпечення.

Завдання формується керівником практики, виходячи з цілей практики з урахуванням специфіки підготовки здобувача за основною освітньо-науковою програмою. Завдання є підставою для підготовки індивідуального навчального плану здобувача по виконанню програми практики.

6. Обов'язки здобувача

Протягом педагогічної практики здобувач зобов'язаний:

- ретельно дотримуватися встановлених термінів практики;
- виконувати програму практики відповідно до календарного плану;
- регулярно зустрічатися з керівником практики, повідомляти про поточну роботу і про результати роботи навчальної групи;
- у визначений термін підготувати і захистити звіт про педагогічну практику.

Педагогічна практика вважається завершеною за умови виконання здобувачем усіх вимог програми практики.

10. Підведення підсумків. Порядок оформлення звіту з педагогічної практики.

За результатами проходження педагогічної практики здобувачем складається звіт (за затвердженою формою), що містить період проходження, загальний обсяг годин; сітку занять (дати проведення, академічна група, тема, вид занять); відгук наукового керівника про проходження практики, провідного викладача; відзиви членів кафедри щодо проведеного відкритого заняття; витяг з протоколу засідання кафедри про затвердження звіту.

Звіт та протокол засідання випускової кафедри про його затвердження подаються здобувачем до відділу аспірантури і докторантури до завершення другого року навчання.

Зазначена документація зберігається в Особовій справі здобувача і розглядається під час його атестації.

Завідувач кафедри несе особисту відповідальність за недотримання вищезазначених вимог щодо організації і проходження педагогічної практики здобувачів.

7. Навчально-методичне і бібліографічне забезпечення

При проходженні педагогічної практики здобувачі використовують основну і додаткову літературу, рекомендовану науковим керівником для вивчення конкретної навчальної дисципліни і відбиту в програмі навчальної дисципліни, яка викладається. Крім того, керівник практики може рекомендувати здобувачеві ознайомитися з додатковими матеріалами методичного характеру.

8. Рекомендована література

Законодавчо-нормативні акти

1. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р.),

2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами, редакція станом на 23.04.2021)

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341, (із змінами внесеними постановами КМ № 509 від 12.06.2019 року та № 519 від 25.06.2020)

4. Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами, редакція станом на 23.04.2021),

5. Рекомендації про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 р. на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 р. № 970 «Про затвердження плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва», а також інших чинних нормативно-правових актів.

Основний

6. Ревенко Т. В. Сутність та основні складники освітнього процесу у закладах вищої освіти України. Теорія та практика державного управління, 2018. Вип. 3.
7. Верескля М.Р. Інтерактивні методи викладання економічних дисциплін у вищій школі. Соціально-гуманітарний вісник. 2018. Вип. 22.
8. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
9. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: Навч.посіб. для студ.вищ. навч. закл. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
10. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
11. Проблеми формування професіоналізму особистості та діяльності майбутнього фахівця в контексті вимог євроінтеграції: колективна монографія / під наук. ред. проф. О.С. Цокур. - Одеса: СПД Бровкін О.В., 2012. - 160 с.
12. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: підручник, - 3-є вид. /Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. - К.:Каравела, 2011. - 360 с.
13. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посібник / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – С. 5–105.

Додатковий

14. Авдєєва І.М., Мельникова І.М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи. – К., 2007. – 304 с.
15. Барбашова І.А Дидактика: навч. посібник для студ. ВНЗ / І.А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 228 с.
16. Барбашова І.А Загальні основи педагогіки: навч. посібник для студ. ВНЗ / І.А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 126с.
17. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Либідь, 2005. – 252с.
18. Болонський процес: Документи/ Укладачі З.І. Тимошенко, А.М. Греков, Ю.А. Гамон, Ю.І. Полеха. – К.: Вид.-во Європ. ун.-ту, 2004. – 169 с.
19. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). – Х.: Скорпіон, 2000. – 120 с.
20. Виховна робота зі студентською молоддю . Навч. посібник. – Одеса, 2006. – 288 с.
21. Горбенко А.О., Мамасуєв А.В. Система интенсивного обучения в высших учебных заведениях. Теория и практика. – М.: Наука, 2015. – 240 с.
22. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. пос. / Р.С.Гуревич, М.Ю.Кадемія, Л.С.Шевченко ; за ред. Р.С.Гуревича. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – 348 с.
23. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Світ, 2004. – 147 с.
24. Дроздова І.П. Методика викладання, педагогіка та психологія вищої освіти : навч. посіб. – Харків: ХНАМГ, 2008.
25. Ельбрехт О.М. Педагогіка вищої школи: Модульний лекційно-практичний курс. – К.: Вид.-во Європ.-кого ун.-ту, 2005. – 80 с.
26. Жорнова О. І. Організаційні засади управління вищим навчальним закладом : навч.-метод. посіб. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2011.
27. Кадемія М.Ю. Використання сервісів соціальних медіа в навчальному процесі ВНЗ : Блоги, Веб-квести, Блог-квести: навч. пос. / М.Ю. Кадемія. – Вінниця : ТОВ фірма «Ландо», 2013. –198 с.
28. Коджаспирова Г.М. Технические средства обучения и методика их использования: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / Г.М. Коджаспирова, К.В. Петров. – М.: Академия, 2007. – 352 с.

29. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О.В.Малихін, І.Г.Павленко, О.О.Лаврентьєва, Г.І.Матукова. – Кривий Ріг: КДПУ, 2010. – 270 с.
30. Мистецтво бути викладачем: Прак. посіб. /А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. За ред. О.І.Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2003.–144с.
31. Мороз І.В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. – К.: Освіта України, 2005. – 278 с.
32. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
33. Основні засади розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу: Документи і матеріали / Упоряд. Степко М.Ф. та ін. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005. – 188 с.
34. Освітні технології: Навч. - метод. посіб./ За загал. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
35. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник /За ред. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
36. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич та ін. – К.: Вища школа, 2006. – 606с.
37. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422с.
38. Преподаватель вуза: технология и организация деятельности: Учеб. пособий / Под ред. д-ра экон. наук, проф. С.Д.Резника. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 389с.
39. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности: учеб. пособие для студ. учреждений высш. образования – 6е изд., испр. — М.: Издательский центр «Академия», 2014. – 400 с.
40. Хуторской А.В. Современная дидактика : учебное пос. / А.В. Хуторской. – 2-е изд. перераб. – М. : Высш. шк., 2007. – 639 с.
41. Шарипов Ф.В. Педагогика и психология высшей школы: учебное пособие [электронный ресурс]. – М.: Логос, Новая университетская библиотека. 2012 – 444с.
42. Слієпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: НПУ, 2005. – 210 с.
43. Сучасні тренінгові технології навчання ведення бізнесу: Навчально-метод. посібник: У 6-ти кн. – Кн.1. Технологія підготовки і проведення тренінгів. – К: КНЕУ, 2001. – 117 с.
44. Трайнев В.А. Деловые игры в учебном процессе: Методология разработки и практика проведения. – М.: Изд. Дом «Дашков и К»: МАН ИПТ, 2002. – 380 с.

Интернет-ресурси.

45. Гуманізація навчально-виховного процесу. Збірник наукових праць. Електронний доступ: http://www.intellect-invest.org.ua/content/userfiles/files/gnvp/GNVP_55-2.pdf
46. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. Електронний доступ: http://elibrary.kubg.edu.ua/4280/1/Kozak_LV_Doslidjennya_innov_mod_2014.pdf
47. Інноваційні технології у вищій школі. Бібліографічний список літератури. Електронний доступ:
48. http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=88&ved=0CEQ_QFjAHOFA&url=http%3A%2F%2Fwww.chnpu.edu.ua%2Flib%2Fdoc%2Finnovac_text&ei=z4u-VP2MNov_UNOt6gI&usg=AFQjCNEQjtFdC3DSWumd1Gm7d-G7M-Dl8g
49. Контроль знань як необхідна складова навчального процесу. Кузнецова І.А. Електронний доступ: http://eetecs.kdu.edu.ua/2013_04/EETECs2013_0402.pdf
50. Методика викладання, педагогіка та психологія вищої освіти: навчальний

посібник. Дроздова І. П. Електронний доступ: <http://www.twirpx.com/file/127704/>

51. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Електронний доступ: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=%20Soc_Gum/Vchu/N145/N145p025-028.pdf)

52. [bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=%20Soc_Gum/Vchu/N145/N145p025-028.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=%20Soc_Gum/Vchu/N145/N145p025-028.pdf)

53. Наукова періодика з питань педагогіки та психології. Електронний доступ: <http://library.uipa.edu.ua/engineers-pedagogik/periodika-z-pitan-pedagogiki-ta-psikhologiji.html>

54. Науково-методичне забезпечення навчального процесу у вищій школі: усталені нормативи та сучасні вимоги. Жорнова О., Жорнова О. Електронний доступ: https://www.google.com.ua/?gfe_rd=cr&ei=Gi-

55. Основи дидактики. Чайка В.М. Електронний доступ: <http://westudents.com.ua/knigi/340-osnovi-didaktiki-chayka-vm.html>

56. Основи педагогічної техніки. Пихтіна Н.П. Електронний доступ: <http://westudents.com.ua/knigi/342-osnovi-pedagogchno-tehnki-pihtna-np.html>

57. Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою. Електронний доступ:

58. <http://pidruchniki.com/10981205/pedagogika/pedagogichniy-menedzhment-suchasna-teoriya-upravlinnya-osvitoju>

59. Педагогіка вищої школи: конспект лекцій. Електронний доступ: <http://pidruchniki.com/19991130/pedagogika/pedagogika-vischoyi-shkoli>

60. Педагогіка вищої школи. Курлянд З.Н. Електронний доступ: <http://westudents.com.ua/knigi/350-pedagogka-vischo-shkoli-kurlyand-zn.html>

61. Педагогіка вищої школи Навчальний посібник / Кузьмінський А.І. Електронний доступ: <http://pulib.if.ua/book/219>

62. Педагогіка вищої школи. Ортинський В.Л. Електронний доступ: <http://westudents.com.ua/knigi/351-pedagogka-vischo-shkoli-ortinskiy-vl.html>

63. Педагогіка вищої школи. Педагогічна бібліотека. <http://pedlib.com.ua/category/pedagogika-vyshhoi-shkoly.htm>

64. Педагогіка вищої школи. Туркот Т.І. Електронний доступ: <http://westudents.com.ua/knigi/352-pedagogka-vischo-shkoli-turkot-ti.html>

65. Педагогічне спілкування. Комунікативна атака. Електронний доступ: <http://osvita.ua/school/theory/957/>

66. Педагогічне спілкування як творчий процес. Кащенко І. П. Електронний доступ: <http://teacher.at.ua/publ/19-1-0-512>

67. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи. Електронний доступ: <http://www.info-library.com.ua/books-text-4050.html>

68. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: Навч. посіб. / За ред. М. В. Артюшиної, О. М. Котикової, Г. М. Романової. Електронний доступ: <http://ruh.znaimo.com.ua/index-18181.html>

69. Стили педагогічного спілкування. Зінченко В. Електронний доступ: <http://osvita.ua/school/method/teacher/3510/>

70. Сучасні психолого-педагогічні тенденції розвитку освіти у вищих навчальних закладах України. Збірник наукових праць. Електронний доступ: <http://www.twirpx.com/file/1016248/>

71. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі. П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М. Електронний доступ: http://tourlib.net/books_others/pedtehnol1.htm

72. Технології та методи навчання у сучасній вищій школі. Електронний доступ: <http://pidruchniki.com/19930625/pedagogika/tehnologiyi-metodi-navchannya-suchasniy-vischiy-shkoli>